

VOCABULARIUM IURIS
UTRIVSQUE.

Hac postrema editione multis locupletata
tum dictionib. à Lexico Prataëij, ac
nonnullorum modernorum
libri excerptis.

*His accessit Tractatus de modo
studendi in Iure.*

19-12-5

LVGDVNI,

In Off. Q. Philippi Tinghi, Apud Simphorianum Beraud,

ET

Stephanum Michaëlem.

LXXXVI.

R/5294

Proces

E A est erga vos, studiaque vestra mea amicitia, ut ea
 semper, & ubique promovere, assiduisque meis labori-
 bus vestros leuare percupiam. Nam cum verborum signifi-
 catio, ac eorum vis latens Iuriscōsulto pernoscenda sit, qui
 vtrunque doceant interpretes, eos euulgare in animum in-
 duxi meum ab ineunte etate: Exit iterum in publicum Vo-
 cabularium Iuris vtriusque ea diligentia recognitum, ut ni-
 hil desideres. Quae enim perperam citata, deprauata, inuer-
 sàve erant, reponēda curauimus. Prætereà (ne quid deside-
 rares, quae ad leuanda tua studia pertinere posse viderentur)
 dictiones singulas è Lexico Antonij Nebrissensis collectas,
 suis locis eidem interiecimus Vocabulario. Quae autē ex Ne-
 bris. lecta sunt, his notis A. Nebr. dignosces: Vale & nos
 ama.

ADVERSUS INFANTES IV-
risperitos verborum cultum non
esse aspernandum.

Vocum proprietates, significatio ac interpretatio, quanti
in civili prudentia sit momenti, hoc ipso manifestum
est: quod Iurisconsulti ferè simul ac edictum aliquod pro-
positum est: mox ad verborum interpretationem properat:
nec in edictis modo id observant, sed in cæteris quoque ferè
omnibus iuris tractatibus. Hinc Labeo Antistius, teste Gel-
lio, iuris quidem civilis disciplinam principali studio e-
xercuit: & consulentibus de iure publico responsitavit cetera-
rumque bonarum artium non expers fuit: & in Gramma-
ticam sese atque Dialecticam, literasque antiquiores pene-
trauerat: latinarumque vocum origines rationesque percal-
luerat: eaque præcipuè scientia ad enodandos plerosque iu-
ris laqueos utebatur. Hinc M. Fabius Quintilianus Roma-
ne togæ gloria: quem omnibus sine controuersia inge-
nijs anteposit I. Vallengis, exactissimi vir iudicij, quæstio-
nem omnem iuris verborum proprietate, aut æqui disputa-
tione, aut volutatis cõiectura contineri asserit: Sic quodã lo-
co Cicero tantus ille vir, ut Romanum forum similem nun-
quam habuerit, proprietatem sermonis Iurisconsultorum
peculiarem esse affirmat. Et planè Iurisconsulti omnes, qui
inter manus versantur, hoc est, hi de quorum scriptis ex-
cerptæ sunt pandectæ (ne quid de priscis illis dicamus, quo-
rum ad nos scripta non peruenerunt) nihil est mea senten-
tia, inquit Valla, quod addi adimive posse videatur non

tam eloquentia (quam quidem materia illa non magnopere patitur) quam latinitatis atque elegantiae, sine qua caca omnis doctrina est, & illiberalis, praesertim in iure civili. Ut enim Quintilianus inquit, omne ius, aut in verborum interpretatione positum est, aut in aequi prauisque discrimine. Quod igitur legulei isti dicunt, prudentiam in rerum esse cognitione, orationis facultatem nihil ad rem pertinere, videamus qualiter constitui possit. M. Tullius libro tertio de Oratore, de eloquentia loquens: Neque verò, inquit, hoc fugit sapientissimum Regem Philippum, qui hunc Alexandro filio doctorem accierit (de Aristotele loquens) à quo eodem ille & agendi praecepta acciperet, & loquendi. Nunc siue quis volet eum Philosophum, qui copiam nobis rerum orationisque tradat per me appellet oratorem licet: siue hunc oratorem, quem ego dicam sapientiam iunctam habere eloquentiae, Philosophum appellare malit, non impediam, dummodo hoc constet: neque infantiam eius, qui rem norit: sed eam explicare dicendo non queat: neque inscitiam eius, cui res non suppetat, verba non desint, esse laudandam. Item in oratore perfecto, Res sic se habet, compositè & ornatè sine sententijs dicere, insania est: sententiosè autem sine verborum & ordine & modo, infantia: & rursus alibi, Illud verius, inquit, neque quemquã in eo disertum esse posse, quod nesciat: neque si id optimè sciat, ignarusque sit faciundae ac poliendae orationis: disertè ipsum quod sciat dicere posse. Phœnix item apud Homerum ad Achillem loquens ita inquit, Pater tuus Peleus cū te primū ex Phthia patria ad Agamemnonem misit paruulum adhuc & bellicarum rerum ignarum, me tibi idco adiunxit, ut utroque

in genere instituendum te susciperem. Cessuit enim te & dicendi præcepta accipere debere & agendi. Vt iam manifestum sit, iungendam esse cum eloquentia rerum prudentiam, & contra, si quis modo non aut infans, aut insanus dici velit. Proinde mirantur nostri temporis iurisperitos tam ab eloquentia alienos, in quibus vel peculiare esse debuerat, disertè atque ornate dicere, ut qui in maxima reipublica luce versantur, atque omnium oculis, qui se consultos, prudentes, peritos denique iuris dici volunt, dignosque solos, omnium literatorum hominum existimant, qui rerum humanarum diuinarumque arbitrium disceptationemque habeant, quique viros principes & supra humanum fastigium euectos solvere & illigare legibus interpretationibus suis possint. Non me fugit quid Lactantius libro quinto sextoque de eloquentia disputarit, vir ipse loquendo lautissimus, sed nos de latinitate, & elegantia, & sermonis puritate loquimur, ne scilicet illotis manibus (quod Caius Iurisconsultus vetat) diuinarum humanarumque rerum scientiam aggrediantur, sed latinitatis modo ac proprietatis verborum notitia instructi, non de diserta & oratoria eloquentia, quæ iuris studiosis nostro seculo necessaria non est, tamen olim ut quisque iuris erat peritissimus, ita etiam in dicendo præstantissimus. Sed nunc pro pudor, nullam isti verborum rationem habendam autumant, dum sensus assequantur: Sanguinè. s. legū, nō aul (vteorū verbis vtar) arbitrātur: nō florem, sed frugem scientiæ consecrandam autumant. Atque hac ita dicunt, quasi aut verba rerum imagines esse nesciant, & sensuum inuolucra, quæ quam maxime effingi congruenter, & accommodatè reb. debent, aut quasi Bartol.

& Bald. & reliqui eiusdē ordinis, quos isti verborū cōtem-
 ptores pro numinibus colunt, & quorum scripta inter sa-
 crorum vatum oracula in lararijs habent, verba non ip-
 sa appendere quasi ad Critolai libram soleant. Vt enim ille
 quadam solertia in altera libra sua lance animi bona im-
 ponens, in altera corporis, & externa, multum admo-
 dum propendere illam animi lancem deprehendebat: sic
 isti iurisperiti vnumquemque verbum atque adeò sylla-
 bam in quibus commodum sit locis ad constituenda sua
 dogmata, ponderanda solerter admonentes verborum vi-
 res excutere se, & scrupulari etiam differentia aestimare
 credi volunt. Quos se sibi imitandos isti (id quod fatentur)
 proposuerunt, nisi manifestè cum ratione insanire velint,
 sibi que pugnare verba quoque ipsi curent necessum est,
 non sensum modo quandoquidem ex verbis eius dependen-
 dent. In hoc enim computata sunt voces, ut id ad quod
 sunt instituta, & audientib. & legētib. insinuent, alioqui
 frustratoria esset verborū institutio, si nō suo munere fun-
 gantur, sed ve audientis, vel legentis arbitrio deseruiant.
 Frustranei essent tituli illi integri de ver. sig. non in iure
 modo civili, sed etiam pontificio. Sed age, viuant isti suo
 more, & iniquissima tyrannide venerandam illam pri-
 scam maiestatem legum conculcent, opprimant, euertant,
 nos quod institutum est nostrum persequamur recti fidu-
 cia subnixi. Nec enim debet ob hoc à virtute quis desiste-
 re, quòd paucior sit numerus eorum, qui rectè viuunt, sed
 eo magis ad probitatem contendere. Hæc habui quæ huic
 Lexico præponerem, poscente loco, quo peruicaciam eorum
 refellerem, qui se verborum contemptores ex professo iacti-
 tant,

7
tant, ne quis verborum proprietate ac significationem, que
est huius libelli materia, negligendum ob illud
falso persuasus, credat. Vale lector candi-
dissime, & nostram diligentiam
his quoque minutiis beni-
gno favore pro-
sequere.

* *
*

INCIPIT